

Til

udvalgenes medlemmer og stedfortrædere

Kommissionens grøn bog om erstatning til ofre for forbrydelser

Høring den 28. januar 2001 kl. 14-17 i Folketinget

• Hvad er formålet med grøn bogen?

Kommissionen udsendte den 28. september 2001 en grøn bog om erstatning til ofre for forbrydelser. Grøn bogen fokuserer på *erstatning fra staten* og redegør indledningsvis for, hvilke muligheder ofre for forbrydelser i EU har i dag for at få erstatning fra staten. Grøn bogen undersøger herefter, hvordan ofrenes muligheder for at opnå erstatning fra staten kan forbedres gennem et fællesskabsinitiativ, herunder hvordan det kan gøres lettere for ofre for forbrydelser at opnå erstatning fra staten i sager, der involverer flere medlemsstater.

./ Denne note gennemgår nogle af de væsentligste spørgsmål, som grøn bogen rejser. Der hører følgende 3 bilag til noten:

Bilag 1: Oversigt over de 15 spørgsmål til debat, som er indeholdt i grøn bogen.

Bilag 2: Kort redegørelse for den danske ordning for erstatning fra staten til ofre for forbrydelser

Bilag 3: Skematisk oversigt på baggrund af oplysninger i grøn bogen over de forskellige ordninger for erstatning til ofre for forbrydelser i de 13 medlemslande, der har en generel ordning for erstatning fra staten til ofre for forbrydelser.

Justitsministeriets grundnotat om Kommissionens grøn bog om ofre for forbrydelser forelå endnu ikke på udgivelsestidspunktet for denne note.

1. Hvad er grøn bogens formål?

Formålet med grøn bogen er at iværksætte en bred høring om, hvordan man kan *forbedre erstatningen fra staten til ofre for forbrydelser i EU*. Det ses som et led i at virkeliggøre målsætningen om, at alle EU-borgere skal kunne udøve deres ret til at bevæge sig frit overalt i EU på sikre og retfærdige vilkår. Målsætningen om at forbedre ofrenes stilling med hensyn til opnåelse af erstatning fra staten er bl.a. indeholdt i konklusionerne fra Det Europæiske Råd i Tampere i 1999 (pkt. 32).

Ofrenes muligheder for at opnå *erstatning fra gerningsmanden* behandles derimod *ikke* i grøn bogen. Rådet vedtog den 15. marts 2001 en rammeafgørelse om ofres stilling i forbindelse med straffesager, som bl.a. forpligter medlemsstaterne til at sikre, at ofre for forbrydelser som led i straffesagen kan opnå en retsafgørelse om erstatning fra gerningsmanden.

Selvom det altså primært er gerningsmanden, der har pligt til at yde erstatning til ofret for forbrydelsen, er det i realiteten ofte svært eller umuligt for ofre at opnå erstatning fra gerningsmanden, fordi denne f.eks. ikke pågribes eller ikke kan betale. Mange medlemsstater har derfor indført *nationale regler* om erstatning fra staten som en slags sikkerhedsnet for ofrene, der ellers risikerede at være dårligere stillet end andre grupper, der lider skade eller tab af forskellig art (sygdom, arbejdsløshed, m.v.).

Som det fremgår af bilag 3 til denne note er de nationale ordninger imidlertid meget forskellige. To personer, der bliver ofre for en forbrydelse under identiske omstændigheder, men i forskellige medlemsstater, kan således modtage vidt forskellige erstatningsbeløb for

samme skader. Disse virkninger er ifølge Kommissionen utilfredsstillende i relation til målsætningen om at gøre EU til et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed for alle. <

På baggrund af en summarisk gennemgang af de eksisterende ordninger i medlemsstaterne (for en oversigt – se denne notes bilag 2) konkluderes det i grønbogen, at mulighederne for at få erstatning i EU som offer for en forbrydelse "lader meget tilbage at ønske". Grønbogen er en første undersøgelse af grundlaget for indførelsen af en fælles ordning for alle medlemsstater.

I Europarådets regi er der vedtaget en **konvention om erstatning til ofre for voldsforbrydelser**. Konventionen trådte i kraft i 1988 og er undertegnet af tolv medlemsstater, men den er kun trådt i kraft for de 9 af medlemsstaterne i EU, der også har ratificeret konventionen. Konventionens bestemmelser omfatter personer, der som direkte følge af en forsættlig voldsforbrydelse har lidt alvorlig, varig skade på legeme eller helbred, samt personer der har mistet en forsørger, der er afgået ved døden som følge af en sådan forbrydelse.

De deltagende stater forpligtes til at etablere statslige ordninger for erstatning til ofre, der som minimum skal sikre, at der ydes erstatning for tab af indkomst og for medicin- og hospitalsudgifter, samt at der ved dødsfald ydes erstatning for begravelsesudgifter og tab af forsørger. Konventionen indeholder ikke herudover regler om, hvilke erstatningsposter der skal kunne kræves erstattet, eller om hvordan erstatningsbeløbene skal udmåles.

2. Målsætningerne for en fælles EU-ordning

Grønbogen opstiller følgende **tre målsætninger** for en eventuel EU-indsats:

- etablering af et "**sikkerhedsnet**" i EU, så ofre for forbrydelser sikres mulighed for at få erstatning fra staten i EU
- **begrænsning af de urimelige virkninger**, der kan blive resultatet af de store forskelle mellem medlemsstaternes erstatningsniveauer og som i praksis afhænger af ofrets bopælsstat, eller hvor i EU den pågældende bliver offer for en forbrydelse,
- **lettere adgang til erstatning** fra staten til ofre for forbrydelser **i sager, der involverer flere medlemsstater**, dvs. at ofrenes adgang til erstatning fra staten ikke bør være væsentligt påvirket af, hvor i EU forbrydelsen begås.

Udgangspunktet for overvejelserne skal ifølge grønbogen være **ofrenes behov**. Formålet er således ikke at pege på den mindste fællesnævner for de gældende ordninger, men et fællesskabsinitiativ skal dog til en vis grad baseres på de resultater, der allerede er opnået i medlemsstaterne.

3. Oplæg til debat

På baggrund af sin analyse af de nationale ordninger stiller Kommissionen 15 spørgsmål om indretningen af en eventuel fælles ordning for erstatning til ofre for forbrydelser i EU (se bilag 1 til denne note). Nedenfor gennemgås de væsentligste af disse spørgsmål samt nogle af de overvejelser, som Kommissionen gør sig undervejs. For visse af spørgsmålenes vedkommende anbefaler Kommissionen en bestemt løsning, andre er mere åbne over for de forskellige muligheder.

• Skal der indføres minimumsstandarder eller harmonisering?

Indledningsvis drøftes det i grønbogen, hvilken **form** en eventuel fælles ordning for erstatning til ofre for forbrydelser bør have. Valget står reelt mellem indførelsen af **minimumsstandarder** og en traditionel **harmonisering**.

Jo større harmonisering, der kan opnås, des mindre er risikoen for, at forskelle mellem medlemsstaterne skal få urimelige virkninger. Kommissionen foreslår dog selv indførelsen af minimumsstandarder, da erstatningsniveauer varierer meget mellem medlemsstaterne pga. forskellige holdninger eller prioriteringer, men også som følge af forskelle i levestandard mellem medlemsstaterne. Desuden er erstatningsniveauerne ofte knyttet til niveauet for de øvrige nationale erstatningsordninger, som på mange områder ikke er blevet tilnærmet mellem medlemsstaterne.

Kommissionen mener derfor heller ikke, der kan blive tale om at indføre ensartede erstatningsniveauer målt i penge, men at man bør **fastsætte ensartede principper for, hvilke former for tab der skal dækkes**.

Minimumsstandarderne skal følgelig primært angive, hvilke begrænsninger for erstatning fra staten til ofre de enkelte medlemsstater bør have mulighed for at fastsætte. En medlemsstat skal dog frit kunne opretholde eller indføre regler, der stiller ofrene **bedre** end efter en fælles **minimumsstandard**.

• Hvilke typer forbrydelser og skader skal være dækket af en EU-ordning?

Efter EF-domstolens praksis er det klart, at muligheden for erstatning som minimum skal gælde alle **EU-statsborgere** på samme betingelser, som gælder for statsborgere i den medlemsstat, hvor forbrydelsen blev begået.

Kommissionen foreslår endvidere, at denne mulighed udvides til alle personer, der er lovligt bosiddende i en EU-medlemsstat, herunder **statsborgere fra lande uden for EU**. **Indirekte ofre** bør også være omfattet (personer, som et offer, der er afgået ved døden, havde en forsørgerpligt over). Definitionen af, hvilke slægtninge der skal være omfattet som indirekte ofre, kan enten fremgå af minimumsstandarderne eller over lades til medlemsstaterne.

Vedrørende hvilke **typer forbrydelser**, der skal dækkes, er der forskellige muligheder. Man kan f.eks. dække **alle forbrydelser** og begrænse adgangen til erstatning ved at indføre specifikke restriktioner. F.eks. kan man undtage skader efter trafikforseelser, uforsættelige lovovertrædelser (det kan dog udelukke f.eks. uagtsomt manddrab), eller kun dække "alvorlige forbrydelser", m.v. (sidstnævnte er dog svært at definere). En anden mulighed kunne være **kun at dække voldsforbrydelser**, så man undgår at skulle sondre mellem forsættelige og uforsættelige skader.

Med hensyn til hvilke *skader*, der skal dækkes, kunne erstatningen begrænses til fysisk og psykisk personskade og udelukke tingsskade, da tingsskade ofte er noget, som man kan forsikre sig imod. På den anden side kan tingsskader også have alvorlige negative virkninger, f.eks. hvis vedkommende ikke har råd til forsikring eller mister effekter, der er nødvendige for at tjene til livets ophold. Dækning af tingsskade kunne i stedet begrænses til t ab med direkte tilknytning til en voldsforbrydelse, f.eks. beskadigelse af personlige ejendele som briller, ødelagt tøj, m.v.

Fremfor at begrænse dækning til "alvorlige skader" som det kendes i nogle medlemsstater, foreslår Kommissionen at indføre en *bagatelgrænse* for erstatningsbeløb. Under alle omstændigheder er det ifølge grønbogen vigtigt at undgå alt for restriktive kriterier, og den foreslår, at en minimumsstandard i hvert fald bør dække *personskade forårsaget ved forsætlige forbrydelser*.

- **Skal udgifter til lægebehandling, erstatning for invaliditet og immateriel skade (tort, svie og smerte, m.v.) være omfattet og skal disse defineres nærmere?**

I de fleste medlemsstater ydes der erstatning for udgifter til *lægebehandling* (inkl. psykologisk rådgivning og psykiatrisk behandling) og hospitalsophold, *tabt arbejdsfortjeneste* samt evt. begravelsesudgifter og tab af underhold i de tilfælde, hvor der er efterladte, som ofret havde forsørgelsespligt over for. Disse poster bør ifølge grønbogen også være dækket af en fælles EU-ordning.

Der bør også ydes erstatning for *permanent invaliditet*, selvom det kan være vanskeligt at nå frem til en fælles forståelse for, hvilke tab der skal ydes erstatning for under denne post. Kommissionen foreslår, at erstatning til ofre for forbrydelser for invaliditet blot ikke må afvige væsentligt fra almindelig praksis i medlemsstaterne inden for den nationale erstatningsret i øvrigt eller erstatning fra andre kilder såsom pr ivat forsikring.

Spørgsmålet om, hvorvidt ordningen også skal dække såkaldte "*immaterielle skader*" (svie og smerte, tort m.v.) er mindre klart, da omfanget af dækningen af sådanne skader varierer meget i medlemsstaterne. Grønbogen minder dog om, at ordningen skal tage hensyn til *ofrets* behov og mener derfor, at sådanne skader må dækkes i et eller andet omfang. De psykologiske virkninger af forbrydelsen kan nemlig være langvarige og alvorligt belastende både for ofret og dets pårørende. Praksis i nogle medlemsstater viser da også, at erstatning for denne form for tab i virkeligheden er det vigtigste element i erstatningen, hvad beløbsstørrelsen angår.

Spørgsmålet er dernæst, om minimumsstandarderne skal forsøge at indføre en *fælles definition* af begrebet immaterielle tab. Som absolut minimum foreslår grønbogen at indføre et generelt princip om, at erstatning også bør dække svie og smerte og andre immaterielle skader og derudover lade medlemsstaterne definere de "øvrige immaterielle skader" nærmere efter, hvad der ellers gælder i den nationale erstatningsret. I grønbogen erkendes det dog, at man derved ikke ville opnå ret meget med hensyn til en mere ensartet anvendelse, da der som nævnt er store forskelle i medlemsstaternes nationale erstatningsregler på dette punkt.

- **Fastsættelsen af erstatningsbeløbet og fradrag i erstatningen, m.v.**

Ved *fastsættelsen af erstatningsbeløbet* anbefaler Kommissionen, at der som udgangspunkt ydes *fuld erstatning* for de faktisk dokumenterede tab. Hvis man endvidere indfører *faste satser* til beregning af erstatning har det den fordel, at det forenkler administrationen af erstatning fra staten og kan betyde, at ofret hurtigere modtager erstatning. På den anden side kan det føre til urimelige resultater i individuelle tilfælde, selvom man baserer satserne på de faktiske udgifter til lægebehandling og hospitalsophold, særligt i tilfælde, der involverer flere medlemsstater. Kommissionen lader dog spørgsmålet stå åbent.

I praksis vil det ifølge Kommissionen dog være umuligt at opstille rimelige fælles retningslinier for fastsættelsen af erstatningsbeløbet for *immaterielle skader* som svie og smerte m.v. Kommissionen foreslår i stedet, at fastsættelsen af erstatning for immaterielle skader overlades til medlemsstaterne, evt. med krav om sammenhæng med de skalaer, der anvendes ved fastsættelsen af socialsikringsydelser m.v.

Kommissionen overvejer endvidere spørgsmålet om, hvorvidt der skal fastsættes et fælles *minimums- og maksimumsniveau* for erstatningen, men kan trods de fordele det ville give ud fra et budgetmæssigt synspunkt ikke anbefale dette. Dog kan det overvejes at operere med en "maksimal minimumsgrænse" og en "mindste maksimumsgrænse."

I samtlige medlemsstater, der har indført en national ordning for erstatning fra staten til ofre for forbrydelser, kan *erstatning nedsættes eller helt bortfalde* under visse omstændigheder. Grønbogen stiller derfor det spørgsmål, om der også bør være mulighed for fradrag i erstatningen i følgende situationer:

- a. Skal der være mulighed for at tage stilling til ofrets *økonomiske situation* ved vurdering af, om erstatningskravet er berettiget og ansættelsen af størrelsen på erstatningen?

Det giver dog en risiko for urimelige virkninger i sager, der involverer flere medlemsstater, hvis den enkeltes indkomstniveau som følge af højere levestandard i en medlemsstat ville give ret til erstatning i denne, men ikke i en anden, hvor levestandarden og "gennemsnitsindkomsten" er lavere. Kommissionen kan derfor ikke anbefale, at man indlægger et "trangskriterie".

- b. Skal ofrets *handlemåde* før, under eller efter forbrydelsen have en betydning, dvs. hvis ofret via provokation eller lignende delvis selv er skyld i forbrydelsen?

Kommissionen er tilhænger af, at en sådan vurdering indgår.

- c. Skal ofrets eventuelle *deltagelse i en kriminel aktivitet eller medlemskab af en kriminel organisation* uafhængigt af den forbrydelse, han har været udsat for, have betydning?

Her er det snarere hensynet til den almindelige retsfølelse, der er på spil, men dette kriterium findes ifølge grønbogen ikke i erstatningsretten i alle medlemsstaterne. En mere bred henvisning til den almindelige retsfølelse eller offentlige orden som grundlag for at nægte erstatning er Kommissionen heller ikke tilhænger af.

- d. I hvilket omfang skal *ofret først søge erstatning fra andre kilder*?

Skal ofret være forpligtet til først at søge erstatning fra gerningsmanden, evt. privat forsikring, m.v.? Grønbogen forslår en tærskel, der tilsiger at ofret i "rimeligt omfang" skal have udtømt andre muligheder for erstatning først, da det giver mulighed for at tage særlige hensyn til ofre, hvor forbryderen ikke er fundet eller vedkommende åbenlyst ikke kan betale m.v.

- e. I hvilket omfang skal *erstatning fra andre erstatningskilder* fratrækkes?

Erstatning udbetalt fra lovpligtig forsikring, sociale ydelser samt beløb fra tilsvarende kilder bør ifølge grønbogen fratrækkes, mens det anføres at være mere tvivlsomt, hvorvidt erstatning fra privat forsikring også bør fratrækkes. Skillelinjen bør ifølge grønbogen under alle omstændigheder

trækkes ved den *faktiske* erstatning fra andre kilder, som ofret har opnået eller opnået ved hjælp af. Hermed udelukkes fradrag for erstatning, som ofret *kunne* have opnået såfremt vedkommende havde tegnet en passende forsikring.

- **Skal der være et krav om anmeldelse af forbrydelsen til politiet, ansøgningsfrister, mulighed for udbetaling af forskud, m.v.?**

Kommissionen foreslår, at der i overensstemmelse med praksis i det fleste medlemsstater indføres et krav om, at ofret skal have **anmeldt forbrydelsen** til politiet, men vil ikke anbefale, at man sætter en bestemt frist for anmeldelse.

Derimod anbefales det i grønbogen, at man fastsætter **tidsfrister**, inden for hvilke der skal indgives en ansøgning om erstatning fra staten. Tidsfristerne bør på baggrund af hidtidige erfaringer være rimelig lange og f.eks. løbe fra det tidspunkt, hvor en eventuel straffesag er afsluttet. I visse situationer skal ofret kunne søge erstatning flere år efter forbrydelsen, f.eks. børn, der har været ofre for seksuelle overgreb, hvorfor alle tidsfrister bør indeholde undtagelsesregler, der tager højde for sådanne situationer.

Kommissionen rejser endvidere spørgsmålet om, hvorvidt der skal kunne udbetales **forskud på erstatningen** fra staten i erkendelse af, at erstatning ofte først udbetales flere år efter forbrydelsen, selvom udgifter til f.eks. hospitalsophold samt tabt arbejdsfortjeneste gør sig gældende umiddelbart efter forbrydelsen. I sager, der vedrører flere medlemsstater kan det være ekstra tidskrævende for et offer at opnå erstatning. Omvendt vil der være sager, hvor det ikke er givet, at den pågældende vil kunne opnå erstatning, ligesom det kan inddrages i overvejelserne, at ofret har mulighed for at sikre sig omgående bistand ved at tegne en rejseforsikring, når sagen vedrører en forbrydelse, der er begået i en anden medlemsstat. Kommissionen giver ikke noget klart bud for sin evt. præference.

- **Hvordan skal ordningen indrettes vedrørende erstatning fra staten i sager, der involverer flere medlemslande (hvor en borger fra et medlemsland er offer for en forbrydelse i en anden medlemsstat end bopælsstaten)?**

Dette spørgsmål vedrører den situation, hvor en EU-statsborger bliver **offer for en forbrydelse i en anden medlemsstat** end den, hvori den pågældende har fast bopæl. Ifølge EF-retten skal de muligheder, som en medlemsstat giver sine egne statsborgere med hensyn til erstatning fra staten, også gives til alle andre EU-statsborgere, der bliver ofre for en forbrydelse på denne stats område. Dette gælder dog som nævnt tidligere ikke tredjelandsstatsborgere, der ellers lovligt opholder sig i en medlemsstat og bliver ofre for en forbrydelse i en anden.

I sager, der involverer flere medlemsstater, kan der være særlige hindringer, som gør det ekstra vanskeligt at få erstatning fra staten, som f.eks. sprogproblemer, vanskeligheder ved at fremskaffe den nødvendige dokumentation, ukendskab til den gældende procedure, etc. Det kan endvidere være en særlig økonomisk belastning at søge for den nødvendig oversættelse af ansøgningen og den vedlagte dokumentation. Ofret vil derfor måske opgive at søge en retmæssig erstatning. Derfor skal der ifølge grønbogen findes en ordning, der i princippet giver ofre i sådanne sager lige så let adgang til at få erstatning fra staten i andre medlemsstater som i bopælsstaten.

Grønbogen redegør for følgende to valgmuligheder, som dog ikke er de eneste mulige løsninger:

- a. Ofrene gives **ret til assistance** fra myndighederne i den pågældendes bopælsstat til at søge erstatning i en anden medlemsstat.
- b. Ofrene kan **frit vælge**, om de vil søge erstatning i bopælsstaten eller den stat, hvor de blev ofre for en forbrydelse.

Hvis man vælger den **første mulighed**, skal ofret kunne indgive sin ansøgning til en myndighed i bopælslandet, som skal være forpligtet til at fremsende ansøgningen til den relevante myndighed i den medlemsstat, hvor forbrydelsen er begået. Efter denne model skal der først og fremmest fastlægges konkrete regler for samarbejdet mellem de relevante myndigheder og grænser for bopælsstatens forpligtelser til at yde administrativ assistance til ofret.

Skal assistancen f.eks. udelukkende bestå i en oplysning om de gældende regler i den anden medlemsstat, eller skal myndigheden også indsamle det nødvendige materiale og kontrollere at dokumentationen er i orden? Skal myndigheden også sørge for de nødvendige oversættelser m.v.? Det kan endvidere overvejes at indføre en standardformular til brug for kommunikationen mellem myndighederne i forskellige medlemsstater.

Fordelen ved denne første model er, at den administrative byrde i forbindelse med ansøgning om erstatning i en anden medlemsstat lettes og flyttes fra ofret til en myndighed i bopælsstaten. Det skal dog kun være et tilbud og ikke forhindre, at stater, der i dag indrømmer ofre ret til erstatning for forbrydelser begået i udlandet, fortsat kan gøre dette. Det vil heller ikke forhindre ofret i at søge erstatning direkte hos den kompetente myndighed i den medlemsstat, hvor forbrydelsen er begået. Kommissionen anbefaler selv denne løsningsmodel.

Den **anden model** indebærer et frit valg for ofret mht. hvor vedkommende vil søge om erstatning og er mere ambitiøs. Den praktiseres allerede i visse medlemsstater, der giver mulighed for erstatning til statsborgere og andre personer med fast bopæl i den pågældende stat, som påføres skade ved en forbrydelse begået i udlandet. Erstatning modtaget fra en medlemsstat vil i givet fald udelukke erstatning fra en anden medlemsstat.

Denne model har den fordel, at ansøgninger må forventes at kunne behandles hurtigere, og lovligt bosiddende ikke-EU-statsborgere vil være dækket af ordningen i mindst en medlemsstat, nemlig bopælsstaten. På den anden side giver den også et behov for god koordinering for at undgå risikoen for dobbelt erstatning. Såfremt ofret vælger bopælsstaten vil denne kunne få visse vanskeligheder med at vurdere ofrets ret til erstatning på baggrund af dokumentation fra en anden medlemsstat, ligesom det kan blive vanskeligt at håndhæve, at andre erstatningskilder (i udlandet) skal være udtømt. Endelig vil det formodentlig kræve en forøgelse af de administrative ressourcer til formålet.

De ovennævnte spørgsmål er som nævnt i indledningen ment som et **oplæg til debat ved Folketingets høring** om grønbogen den 28. januar 2002, men andre relaterede spørgsmål, som hverken er nævnt her eller i grønbogen, kan naturligvis også tages op under høringen.

Notatet er udarbejdet i samarbejde med sekretærene for Retsudvalget og Europaudvalget.

Med venlig hilsen

Nicoline Nyholm Miller

OVERSIGT OVER SPØRGSMÅL

- Bør et fællesskabsinitiativ om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser tage sigte på de tre målsætninger, der er anført i punkt 4.2. (etablering af sikkerhedsnet for alle i EU, begrænsning af urimelige virkninger af store forskelle mellem medlemsstaternes erstatningsniveau samt skabe lettere adgang til erstatning for ofre for forbrydelser i sager, der involverer flere medlemsstater)? Kan der foreslås andre relevante målsætninger?
- Hvilke typer forbrydelser og personskader skal i givet fald berettige til erstatning fra staten i henhold til en minimumsstandard?

- Skal en sådan minimumsstandard omfatte krav om bevisførelse i et bestemt omfang fra den, der søger erstatning fra staten?
- Skal immateriel skade være omfattet af en minimumsstandard, og bør det i bekræftende fald defineres, hvad der forstås ved immateriel skade?
- Kan erstatning for permanent invaliditet defineres i relation til en minimumsstandard?
- Skal en minimumsstandard give mulighed for at tage hensyn til ofrets økonomiske situation ved vurderingen af erstatningskravets berettigelse og erstatningens størrelse?
- Hvordan skal den statslige erstatnings subsidiære karakter i forhold til andre erstatningskilder fastsættes i en minimumsstandard?
- Hvilke andre erstatningskilder bør fratrækkes erstatningen fra staten?
- Skal en minimumsstandard omfatte mulighed for udbetaling af forskud på erstatningsbeløbet?
- Bør der i forbindelse med minimumsstandard fastsættes kriterier for ofrets handlemåde i forbindelse med forbrydelsen eller for den pågældendes deltagelse i kriminel aktivitet i almindelighed, og bør der indgå andre overvejelser vedrørende almindelig retsfølelse og samfundshensyn?
- Hvilke andre kriterier, som ikke er omhandlet i grønbogen, bør det overvejes at lade indgå i en minimumsstandard?
- Vil det for at lette adgangen til erstatning fra staten i sager, der involverer flere medlemsstater, være hensigtsmæssigt at give ofre ret til at kræve assistance fra myndighederne i den pågældendes bopælsstat til at søge erstatning i en anden medlemsstat?
- Vil muligheden for frit at kunne søge erstatning enten i bopælsstaten eller i den medlemsstat, hvor forbrydelsen blev begået, være et hensigtsmæssigt middel til at lette adgangen til erstatning fra staten til ofre i sager, der involverer flere medlemsstater?
- Hvilke andre løsninger ud over dem, der er skitseret i grønbogen, kan overvejes for at lette ofres adgang til erstatning fra staten i sager, der involverer flere medlemsstater?
- Bør der udarbejdes ensartede formularer til brug i samtlige medlemsstater ved ansøgning om erstatning fra staten?

Den danske ordning for erstatning fra staten til ofre for forbrydelser

I Danmark ydes der erstatning fra staten til ofre for forbrydelser i henhold til lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (kaldet "voldsoffererstatningsloven"). Loven giver som hovedregel ofre et **retskrav** på erstatning, når lovens betingelser er opfyldt. Justitsministeriet har i henhold til loven nedsat et uafhængigt **nævn** vedrørende erstatning til ofre for forbrydelser, der behandler ansøgninger om statslig erstatning af person- og tingsskade forvoldt under en forbrydelse. Nævnet består af en formand, der skal være dommer, og to medlemmer udpeget af henholdsvis socialministeren og Advokatrådet.

Personskader (§ 1)

Den danske stat yder for det første erstatning for **personskade** forvoldt under en forbrydelse, der er **omfattet af straffeloven**. Kravet om, at forbrydelsen skal være omfattet af straffeloven udelukker derved skader forvoldt under f.eks. trafikforseelser eller andre brud på særlove, selvom de måtte indeholde strafsanktioner. Erstatning ydes også for tøj, briller og andre "sædvanlige" **personlige ejendele**, der måtte bli ve beskadiget i forbindelse med personskaden. Endvidere erstattes kontantbeløb op til kr. 1.000,-

Der er ingen begrænsninger med hensyn til, **hvilke personer** der kan kræve erstatning for personskader, så ordningen omfatter også politiet og personale på kriminalforsorgsinstitutioner, m.v. Voldsofre i **familieforhold**, f.eks. ægtefæller og børn er også omfattet. Hvis ofret **afgår ved døden**, kan de **pårørende** få erstatning for rimelige begravelsesudgifter. Endvidere ydes erstatning til personer, som blev forsøret af ofret (§ 2).

Personskader som følge af **uagtsomhed**, hvor dette er kriminaliseret i straffeloven (f.eks. uagtsomt manddrab) er også omfattet. Det er uden betydning for erstatningsspørgsmålet, om skadevolder eller ofret er danske statsborgere eller udlændinge.

I **særlige** tilfælde kan der også ydes erstatning for skader, der forvoldes ved **handlinger begået i udlandet**, hvis ofret har bopæl i Danmark, dansk statsborgerskab eller den pågældende er udsendt for en dansk udenrigsrepræsentation. Der gives dog ikke normalt erstatning til almindelige turister. Erstatning kan også under visse omstændigheder ydes til personer med bopæl i Danmark, der bliver ofre for en forbrydelse under **udførelsen af deres arbejde i udlandet**. Denne bestemmelse beskytter personer, der efter karakteren af deres arbejde er særligt udsatte for vold under deres erhvervsudøvelse i udlandet, f.eks. langtidsschauffører. Kravet er dog, at skaden skal være sket under "erhvervsudøvelsen."

Tingsskader (§ 3)

Egentlige tingsskader uden for de personlige effekter, der som nævnt ovenfor dækkes ved beskadigelse under personskade, dækkes i det omfang, at de er forårsaget under en overtrædelse af straffeloven i Danmark af **personer som er tilbageholdt** med henblik på fængsling eller anbragt i visse psykiatriske eller sociale institutioner. Erstatning kan gives til både fysiske som juridiske personer, dog ikke til offentlige myndigheder. Hvis skaden begås af en person, der har fået tiltalesforbud, en betinget dom eller er prøveløsladt, er erstatning efter voldsoffererstatningsloven også udelukket. Skader begået af personer, som kun er tilbageholdt for en tidsbegrænset periode, f.eks. almindelig detention, er heller ikke omfattet.

Fælles bestemmelser

Erstatning ydes også, hvor **skadevolderen er ukendt** eller ikke kan findes, er under 15 år eller utilregnelig. Handlede skadevolderen i **nødværge** el. lign., udelukker dette derimod erstatning.

Erstatningen kan **nedsættes eller bortfalde** efter danske rets almindelige regler, f.eks. når ofret har medvirket til skaden eller "accepteret risikoen" for skaden. Hvis man søger erstatning for tingsskade (§ 3) gælder i øvrigt den regel, at erstatningen kan nedsættes eller bortfalde, hvis man har undladt at "træffe sædvanlig sikkerhedsforanstaltning" som f.eks. at tegne en forsikring.

Erstatning fra staten er **subsidiær** i et vist omfang. Hvor skaden i stedet godtgøres af skadevolderen eller dækkes af skadevolderens eller ofrets forsikringer eller andre ydelser, der har karakter af "virkelig skadeserstatning," ydes der således ikke erstatning fra staten. Svie og smerte kan dog ikke antages at være dækket af nogen forsikring.

Offeret har omvendt pligt til at udnytte alle foreliggende muligheder for at få dækket skaden fra den side, inden der søges om erstatning fra staten hos erstatningsnævnet. I modsat fald kan det føre til et afslag på erstatning fra staten, f.eks. hvis en person ikke rettidigt får anmeldt en skade til sit forsikringselskab og dermed afskærer sig selv fra at få skaden dækket af sin private forsikring. Nævnet kan endvidere kræve **ti lbagebetaling** af allerede udbetalt erstatning, hvis ofret senere opnår dækning for skaden et andet sted fra.

Det er en **betingelse** for at få tilkendt erstatning, at lovovertrædelsen er **anmeldt til politiet** "uden unødigt ophold", hvilket i praksis vil sige inden ca. 24 timer, men der gøres undtagelser i særlige tilfælde, både mht. overskridelse af fristen og kravet om politianmeldelse. Endvidere skal ofret have søgt erstatning fra

skadevolderen kan en eventual straffesag. Hvis der rejses straffesag mod skadevolderen, kan den derfor norma lt ikke ydes erstatning fra staten, for sagen er afgjort ved dom, i hvert fald i 1. instans. Erstatningsnævnet kan dog i særlige tilfælde yde **forsku**d på erstatningen fra staten.

Den almindelige **frist for indgivelse af en ansøgning** om erstatning til nævnet er to år efter, at lovovertrædelsen er begået, men der kan gøres undtagelser i særlige tilfælde.

	DK	SV	FIN	NL	BEL	AU	FR	UK	SP	POR	DE	LUX	IRL
1. Betingelser for erstatning													
Hvem kan få erstatning?													
• direkte ofre	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
• indirekte ofre	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
• tilskuere	X	X	X			X	X				X		
• hjælpere	X	X	X				X	X		X	X		X
Territorialområde													
a. ordning dækker alle personer inkl. 3.landsborgere, som er ofre for forbrydelse på landets territorium	X	X	X	X	X			X		X			X
• ordning dækker også ikke-EU-borgere, som har permanent opholdstilladelse i landet eller kommer fra lande med gensidig aftale							X		X		X	X	
• ordning dækker også statsborgere fra lande, der er medlemmer af Europarådet uanset evt. gensidig aftale												X	
• ordning dækkes også personer med permanent opholdstilladelse eller statsborgerskab, der lider skade i udlandet	X	X	X			X	X			X		X	
Typer af forbrydelser og skader													
• Ordningen dækker også skader ved uforsætlige forbrydelser	X	X	X				X	X					X
• Ordningen dækker kun voldsforbrydelser								X					X
• Ordningen dækker trafikforseelser		X											
• Ordningen dækker kun alvorlige, længerevarende skader				X	X		X		X	X	X	X	
2. Dækning af tab													
• Udgifter til lægebehandling	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
• Tabt arbejdsfortjeneste	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
• Tab af forsørger	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
• Begravelsesudgifter (i rimeligt omfang)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
• Effekter beskadiget under overfald eller røveri	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X		X
• Stjålne effekter (ved ikke-voldelige forbrydelser)	X	X	X				X						
Permanent invaliditet	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ordning dækker kun følgende reelle omkostninger, der påføres ofret: ved invaliditet													
• Fremtidig tabt arbejdsfortjeneste eller mistede indtjeningsmuligheder				X		X				X			X
• Fremtidige læge- og andre udgifter				X						X			X
• Assistance i hjemmet og genoptræning				X									
• Plejetillæg samt erstatning for specielle udgifter som følge af invaliditeten						X							
Ordning dækker også immateriel skade (procentsats baseret på graden af invaliditet)	X	X	X		X		(X)					X	
Immateriel skade (svie og smerte m.v.) ud over de immaterielle skader, der dækkes ved permanent invaliditet													
• Svie og smerte	X	X	X	X	X		X	X				X	
• Tort/krænkelser af personlig integritet	X	X	X	X	X		X					(X)	
• Erstatning til slægtning til ofre, som afgår ved døden som følge af forbrydelsen (erstatning for tab, lidelse, sorg eller tort).		X	X		X		X	X				X	X
Fastsættelse af erstatningsbeløbet (kan nedsættes eller nægtes i samtlige medlemsstater, f.eks. ved egen skyld eller medlemskab af kriminelle organisationer)													
• Fuld erstatning	X	X	X				X					X	
• "Ret og rimelig" erstatning				X	X					X			X
• Erstatning omfatter ikke tort						X					X		
• Hensyn til ofrets økonomiske situation				X	X				X	X	X		
• Faste satser uden hensyn til offerets situation								X					
3. Subsidiær anvendelse og statens indtræden i ofrets rettigheder													
• Mulighed for at opnå erstatning fra privat eller offentligt forsikring skal være udtomt, for staten udbetaler erstatning		X		X						X	?	X	
• Andre erstatningskilder skal kun være udtomt i rimeligt omfang	X			X		X							
• Ofret kan selv vælge, hvor der skal søges erstatning						X	(X)	X					X
• Staten har ret til regres mod skadevolderen	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X
4. Formelle kriterier													
• Krav om anmeldelse af forbrydelse til politiet	X	X	X		X	X		X	X		X		X
• Ansøgning om erstatning kan accepteres, selvom forbrydelsen ej anmeldes (f.eks. når anmeldelse umulig pga. fysisk eller psykisk tilstand)	X	X	X	X			X	X	X	X	X	X	X
Tidsfrister for indgivelse af ansøgning													
• Tidsfrist løber fra forbrydelsen er begået	X		X	X		X		X	X				X
• Tidsfrist løber fra forbrydelsen er begået, men forlænges med et år fra straffesagens afslutning							X			X		X	

• Tidsfrist afhænger af, hvilken form for tab der søges erstatning for						X								
• Der opereres ikke med en fast tidsfrist												X		
5. Udbetaling af forskud	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
6. Det vurderende organ														
• Uafhængigt organ (kommission, domstol, eller nævn)	X	X	X	X	X		X	X						X
• Ministerielt kontor									X	X			X	
• Decentrale organisationer (delstatsytende)						X						X		